

""Syrië-gangers doen wat de VN nalaat""

**Opiniepeiling naar de houding en
opvattingen van Nederlandse moslims en
autochtonen over Syrië en Syrië-gangers**

- FACTSHEET-

Amsterdam, 22 mei 2013

Projectnummer: Z3491

drs. Ahmed Ait Moha

drs. Sanne Bovendeert

Het auteursrecht op dit rapport ligt bij de opdrachtgever. Voor het vermelden van de naam Motivaction in publicaties op basis van deze rapportage - anders dan integrale publicatie - is echter schriftelijke toestemming vereist van Motivaction International B.V.

Inleiding

In Syrië woedt een burgeroorlog die volgens de Verenigde Naties (tot nu toe) meer dan 70.000 slachtoffers heeft geëist. Nederland ondersteunt de opstandelingen met goederen en technische assistentie, maar niet met wapens. Uit verschillende landen vertrekken burgers om in Syrië mee te vechten tegen het regime van president Assad. Zij willen een rol spelen in het verdrijven van het regime. Volgens de AIVD neemt het aantal mensen dat vanuit Nederland naar Syrië gaat om mee te vechten toe. De schattingen lopen uiteen van 4 tot 100, en men waarschuwt dat het er meer zullen worden.

Op verzoek van het televisieprogramma Altijd Wat van de NCRV, heeft Motivaction International B.V. onderzoek verricht onder Nederlandse moslims en autochtone Nederlanders naar de houding en opvattingen ten aanzien van de burgeroorlog in Syrië en 'Syrië-gangers' (Nederlandse moslims die naar Syrië vertrekken om mee te vechten met de opstandelingen).

De kern van dit onderzoek betreft de volgende probleemstelling:

- Wat is de houding en opvatting van Nederlandse moslims en autochtonen ten aanzien van de burgeroorlog in Syrië?
- Wat is de houding en opvatting van Nederlandse moslims en autochtonen ten aanzien van Syrië-gangers?

De volgende onderzoeksvragen staan daarbij centraal:

- In hoeverre is er draagvlak voor het interveniëren door de Nederlandse overheid in Syrië (financieel en/of militair)?
- In hoeverre is er begrip voor Nederlandse moslims die naar Syrië vertrekken om te vechten tegen het regime van president Assad?
- Wat is de houding ten aanzien van personen die moslims werven om in Syrië te gaan vechten (de 'ronselaars')?
- Hoe dient omgegaan te worden met moslims die naar Syrië willen vertrekken?
- Dienen Syrië-gangers die terugkomen vanuit Syrië naar Nederland gestraft te worden? Zo ja, wat is dan een gepaste straf?

In deze factsheet worden de belangrijkste resultaten van het onderzoek beschreven.

Gehanteerde terminologie

Toelichting op een aantal termen dat wordt gehanteerd in deze factsheet:

- **Nederlandse moslims:** Daar waar in deze factsheet wordt gesproken over Nederlandse moslims betreft dit in Nederland woonachtige moslims met een Turkse en of Marokkaanse achtergrond (zij zelf of hun ouders zijn geboren in Turkije of Marokko). Gekozen is voor deze afbakening, omdat de Turkse en Marokkaanse Nederlanders de grootste moslimgemeenschap vormen in Nederland. Wij benadrukken dat het hier dus geen moslims betreft met bijvoorbeeld een Surinaamse of Indonesische achtergrond en ook geen tot de islam bekeerde autochtone Nederlanders.
- **Autochtonen:** Dit betreft personen die zelf, maar ook hun ouders, in Nederland zijn geboren. Verder hebben wij voor de zuivere vergelijking de enkele autochtoon die de islam aanhangt uit deze steekproef gefilterd.

- **Syrië-gangers:** Nederlandse moslims die naar Syrië vertrekken om mee te vechten met de opstandelingen.
- **Jihad:** In de voorgelegde vragenlijst is de volgende toelichting gehanteerd voor jihad; *jihad is de heilige strijd voor de normen en waarden van de islam.*

Steekproef

De representatieve steekproef voor dit onderzoek bestaat uit n=570 autochtone Nederlanders in de leeftijd van 18 tot 70 jaar en n=370 Nederlandse moslims in de leeftijd van 18 tot 60 jaar. In de bijlage 'Methode van onderzoek' is meer informatie te vinden over de onderzoeksopzet en de steekproef.

Samenvatting

- **Nederlandse moslims vinden dat Syrië-gangers doen wat de Verenigde Naties nalaten, namelijk het strijden tegen het regime van president Assad.**
- **Het Syrië conflict leeft veel minder onder autochtone Nederlanders**

Het onderzoek laat een duidelijk verschil in houding en opvatting zien tussen Nederlandse moslims en autochtonen ten aanzien van de burgeroorlog in Syrië en Syrië-gangers.

De burgeroorlog in Syrië leidt tot heviger emoties onder Nederlandse moslims dan onder autochtonen. Zo maken Nederlandse moslims zich kwaad om hetgeen zich in Syrië afspeelt, waarbij zij nadrukkelijk de kant van de opstandelingen kiezen. Zij vinden dat er alles aan gedaan moet worden om het regime van president Assad te verdrijven. Vanuit deze opvatting vinden zij dan ook dat de Nederlandse overheid te afwachtend is in het steunen van de opstandelingen en zou de Nederlandse overheid wat hen betreft de opstandelingen moeten steunen met militaire middelen.

Aangezien Nederlandse moslims begaan zijn met het lot van de opstandelingen, hebben zij ook minder moeite met het feit dat Nederlandse moslims richting Syrië vertrekken om daar te strijden tegen het regime van president Assad. Het is zelfs zo dat zij door een aanzienlijk deel van de Nederlandse moslims worden getypeerd als helden. Mogelijk is dit doordat zij doen wat de Verenigde Naties volgens hen nalaten. Zij vinden dan ook dat potentiële Syrië-gangers geen 'strobreed' in de weg gelegd moet worden. Zo zijn zij er geen voorstander van dat zij preventief worden opgepakt en vervolgd. Ook zijn zij van mening dat teruggekeerde Syrië-gangers weer opgenomen moeten worden in de Nederlandse maatschappij en hun Nederlandse nationaliteit kunnen behouden. Een belangrijke kanttekening die hierbij moet worden geplaatst is dat zij in meerderheid niet vinden dat het strijden in Syrië onderdeel is van de islamitische jihad. Blijkbaar zien zij het meer als strijden voor gerechtigheid.

Dat Nederlandse moslims meer dan autochtonen begaan zijn met Syrië komt ook tot uitdrukking in hun bereidheid om geld te doneren ten behoeve van de noodopvang van Syrische vluchtelingen, en in hun steun voor het verrichten van humanitaire hulp in Syrische vluchtelingenkampen in Turkije.

Autochtonen hebben in tegenstelling tot de Nederlandse moslims een minder uitgesproken mening over Syrië. Zij zijn in meerderheid wel tegen het regime van

president Assad en vinden het goed dat er tegen het regime wordt gestreden. Echter, zijn zij minder de mening toegedaan dat Nederland een grotere rol moet spelen in het verdrijven van het regime. Uit de resultaten komt naar voren dat autochtonen het conflict te ondoorzichtig en complex vinden om duidelijk positie te kiezen voor of tegen militair ingrijpen.

Ten aanzien van Nederlandse Syrië-gangers zijn zij ook aanzienlijk strenger. Zij vinden het niet wenselijk dat Nederlandse moslims naar Syrië vertrekken om daar te strijden. Zij vrezen vaker dat terugkerende Syrië-gangers potentiële terroristen zijn. Het is ook zeer waarschijnlijk dat zij vanuit die opvatting vaker aangeven voorstander te zijn van het preventief oppakken en vervolgen van potentiële Syrië-gangers. En ook de ronselaars moeten wat hen betreft hard gestraft worden. Zij vinden ook vaker dat teruggekeerde Syrië-gangers moeten worden gestraft en dat hun Nederlandse nationaliteit afgenomen moet worden.

Autochtonen zijn ten opzicht van de Nederlandse moslims minder begaan met het lot van de Syrische vluchtelingen. Dit komt onder andere tot uitdrukking in hun lage bereidheid om te doneren ten behoeve van de noodopvang en humanitaire hulp voor Syrische vluchtelingen.

Duiding resultaten door onderzoekers van Motivaction

Nederlandse moslims zijn meer dan autochtonen begaan met de opstandelingen in Syrië. Dat Nederlandse moslims meer begaan zijn met Syrië is mede te verklaren door het volgende.

- Voor de Turkse moslims geldt dat Syrië een buurland is en zij als land ook te maken hebben met de toestroom van vluchtelingen. Hierdoor wordt dit conflict door hen nauwlettend gevolgd.
- Voor de Marokkaanse moslims geldt dat zij het conflict nauwlettend volgen vanwege de identificatie met Syrië als Arabisch islamitisch land.
- Ook door de breed gedragen opvatting dat Arabische dictators moeten verdwijnen (de ideologie behorend bij de Arabische lente) is er onder moslims een grote sympathie met de opstandelingen.

Dat Nederlandse moslims een grotere voorstander zijn van de gewapende strijd en minder problemen hebben met Syrië-gangers kan ons inziens mede worden verklaard door de wijze waarop zij het nieuws inzake het conflict volgen. Vanuit recent mediaonderzoek ("Mediabereiksonderzoek Nieuwe Nederlanders 2012", Stimuleringsfonds voor de Pers en Motivaction) is bekend dat Nederlandse moslims nieuws over internationale conflicten met name volgen via nieuwsuitzendingen op zenders als Al-Jazeera en Al-Arabiya (voor de Marokkaanse Nederlanders) en Turkse nieuwszenders (door Turken). Zij beschouwen deze zenders als betrouwbaar, objectief, actueel en zitten in hun beleving bovenop het nieuws. Deze nieuwszenders besteden in tegenstelling tot de Nederlandse nieuwsprogramma's zeer veel aandacht aan het conflict in Syrië (circa 50% van elke nieuwsuitzending) en zenden ook zeer schokkende beelden uit van gruwelijkheden gepleegd door met name het Syrische leger. Juist de consumptie van dit soort nieuws leidt ertoe dat Nederlandse moslims vinden dat er een grove schending van de mensenrechten plaatsvindt in Syrië. Vanuit dit gevoel van onrechtvaardigheid is het begrijpelijk dat men groot voorstander is van elke mogelijke interventie of dat nou gebeurt door Syrië-gangers, Verenigde Naties of door andere overheden.

Onderzoeksresultaten

Nederlandse moslims zijn meer begaan met het lot van Syrië en zij willen dat het regime van Assad zo snel mogelijk verdwijnt.

- **Moslims maken zich kwaad over Syrië, terwijl autochtonen dat minder hebben:** 88% van de moslims maakt zich kwaad over de oorlog in Syrië. Onder autochtonen is dit 48% en 35% heeft geen uitgesproken mening (niet eens, niet oneens).
- **Moslims groot voorstander van het verdwijnen van het regime van president Assad:** 87% van de moslims is er voorstander van dat het regime van president Assad verdwijnt. 66% van de autochtonen is deze mening ook toegedaan en bijna een derde van de autochtonen heeft geen uitgesproken mening (32%).
- **Moslims voorstander van de gewapende strijd tegen president Assad, terwijl autochtonen meer terughoudend zijn:** 84% van de moslims vindt het goed dat er gestreden wordt tegen het regime van president Assad, tegenover 53% van de autochtone Nederlanders. 41% van de autochtonen heeft hier geen uitgesproken mening over.

De meerderheid van de Nederlandse moslims keurt het meeechten van Nederlandse moslims in Syrië goed. Autochtonen zijn hier geen voorstander van.

- **Bijna driekwart van de moslims keurt het vertrekken van Nederlandse moslims naar Syrië goed.** 72% van de moslims vindt het goed dat Nederlanders naar Syrië vertrekken om mee te vechten tegen het regime van president Assad, terwijl slechts 8% van de autochtonen dit goedkeurt. 14% van de Nederlandse moslims en 63% van de autochtonen vindt het geen goed idee.
- **Syrië-gangers doen wat de VN nalaat:** 81% van de moslims is van mening dat de Syrië-gangers doen wat de Verenigde Naties eigenlijk zelf had moeten doen, namelijk het steunen van de opstandelingen en het verdrijven van het regime van president Assad. 17% van de autochtonen is deze mening toegedaan.
- **Nederlandse moslims die meeechten in Syrië getypeerd als helden:** 73% van de Nederlandse moslims is het er mee eens dat Nederlandse moslims die in Syrië meeechten helden zijn. 13% van de moslims vindt dit juist niet. Van de autochtone Nederlanders geeft 70% aan het er niet mee eens te zijn dat Nederlanders die in Syrië vechten getypeerd kunnen worden als helden. En 27% van hen heeft hier geen uitgesproken mening over.
- **Echter, het vechten in Syrië is geen onderdeel van de jihad:** Ondanks dat een groot deel van de moslims Syrië-gangers als helden typeert, geeft de helft van hen aan dat het geen onderdeel van de jihad is (50%). Een kwart vindt het wel onderdeel van de jihad (26%). Ook een kwart van de autochtonen is de mening toegedaan dat het vechten in Syrië onderdeel is van de jihad. 35% van de autochtonen is het daar niet mee eens.

Verstrekken van humanitaire hulp aan Syrische vluchtelingen in Turkije kan voornamelijk rekenen op draagvlak onder Nederlandse moslims.

- **Het helpen van vluchtelingen in Turkije kan op goedkeuring rekenen van zowel autochtonen als Nederlandse moslims:** 88% van de Nederlandse moslims vindt het goed dat Nederlanders naar Turkije vertrekken om de

Syrische vluchtelingen aldaar te helpen. Dit geldt voor 54% van de autochtonen.

- **Nederlandse moslims zijn meer bereid tot het geven van financiële hulp ten behoeve van de noodopvang van Syrische vluchtelingen:** 81% van de Nederlandse moslims is hiertoe bereid, terwijl dit geldt voor 20% van de autochtonen. 45% van de autochtonen geeft aan hier niet toe bereid te zijn.

Nederlandse moslims zijn vaker dan autochtonen voorstander van de levering van wapens aan de opstandelingen.

- **Moslims vinden de Nederlandse overheid te afwachtend:** 77% van de Nederlandse moslims vindt de Nederlandse overheid te afwachtend met ingrijpen in Syrië. Terwijl slechts 16% van de autochtonen deze mening is toegedaan. 45% van de autochtonen is het oneens met deze stelling en 39% van hen heeft hier geen uitgesproken mening over.
- **Moslims vaker voorstander van de levering van wapens aan opstandelingen:** Bijna de helft van de Nederlandse moslims (49%) tegenover 6% van de autochtonen is voorstander van de levering van wapens door de Nederlandse overheid aan de opstandelingen. 30% van de moslims wil dit overigens niet en dit geldt voor 70% van de autochtonen.

Autochtonen zijn strenger ten aanzien van Syrië-gangers dan Nederlandse moslims.

- **38% van de autochtonen is van mening dat Syrië-gangers die terugkeren naar Nederland potentiële terroristen zijn:** Deze mening is slechts 9% van de Nederlandse moslims toegedaan. 43% van de autochtone Nederlanders heeft hier geen uitgesproken mening over.
- **Aanzienlijk deel van de autochtonen is van mening dat de Nederlandse nationaliteit van teruggekeerde Syrië-gangers moet worden afgenomen:** 43% van de autochtone Nederlanders is deze mening toegedaan tegenover 10% van de Nederlandse moslims.
- **Overgrote deel moslims vindt dat Syrië-gangers bij terugkomst weer opgenomen moeten worden in de Nederlandse samenleving.** Deze mening is 75% van de Nederlandse moslims toegedaan en 21% van de autochtonen. 40% van de autochtonen is het hier mee oneens en 38% van hen heeft geen uitgesproken mening.
- **Nederlandse moslims geen voorstander van preventief oppakken en vervolgen van potentiële Syrië-gangers:** 33% van de autochtonen en 9% van de moslims vindt het terecht dat potentiële Syrië-gangers worden opgepakt en vervolgd. 74% van de moslims en 24% van de autochtonen is het hier niet mee eens.

Ronselaars moeten volgens autochtonen hard gestraft worden:

- **Ronselaars in Nederland moeten volgens autochtonen hard gestraft worden, terwijl Nederlandse moslims dat niet vinden.** In lijn met de sympathie onder Nederlandse moslims met Syrië-gangers, zijn zij het vaker oneens met de stelling dat ronselaars zwaar gestraft moeten worden (61% oneens en 19% eens). 58% van de autochtonen vindt juist wel dat zij gestraft moeten worden.

Methode van onderzoek

Het onderzoek is gebaseerd op twee representatieve steekproeven:

1. Een representatieve steekproef onder autochtone Nederlanders tussen de 18 en 70 jaar (n=570).
2. Een representatieve steekproef onder Turkse en Marokkaanse moslims in Nederland in de leeftijd van 18 tot 60 jaar (n=370). Er is gekozen voor deze afbakening, omdat Nederlandse moslims voor het overgrote deel bestaan uit Turkse- en Marokkaanse Nederlanders.

Voor de dataverzameling voor de steekproef onder autochtonen is gebruikgemaakt van het Stempunt-panel van Motivaction (www.stempunt.nu) waar momenteel ongeveer 70.000 Nederlanders lid van zijn.

Voor het ondervragen van de Nederlandse moslims is gebruikgemaakt van een combinatie van online en face-to-face-veldwerk. Door analfabetisme en digibetisme onder deze groep is het niet mogelijk om een online representatieve steekproef te realiseren. Daarom is gekozen voor de mixed-mode opzet. Voor het face-to-face-veldwerk zijn verschillende wervingsmethodes ingezet: op straat, aan de deur (voor de moeilijk benaderbare groepen, bijvoorbeeld eerste generatie vrouwen), bij moskeeën en via verenigingen. Alle interviews hebben op een rustige plek plaatsgevonden, waarbij de respondenten niet door anderen konden worden beïnvloed. Driekwart van de interviews onder Turkse en Marokkaanse moslims zijn face to face afgenomen (n=260). Deze interviews zijn in de vier grote steden gehouden en, daar waar nodig, is het interview in het Turks, het Marokkaans-Arabisch of het Berbers uitgevoerd. Het face-to-face-veldwerk is aangevuld met online interviews onder 110 Nederlandse moslims.

De dataverzameling vond plaats van 15 tot 20 mei 2013.

Bij de steekproeftrekking en -weging is gebruikgemaakt van propensitytechnieken. Hiermee is een representatieve afspiegeling verkregen voor sociodemografische kenmerken (leeftijd, opleiding, geslacht, regio) en sociaal-culturele oriëntaties (Mentality-milieus).

Nadere toelichting propensitytechnieken:

Bij de steekproeftrekking en weging heeft Motivaction gebruikgemaakt van propensitytechnieken. Daarmee kunnen scheefheden in online panels ten opzichte van de bevolking beter worden gecorrigeerd dan bij traditionele RIM-weging. De propensitytechnieken zorgen voor een representatieve afspiegeling van de resultaten voor een groter aantal achtergrondkenmerken, in dit onderzoek leeftijd, geslacht, opleiding, regio (Nielsen-indeling) en sociaal-culturele oriëntaties (Mentality-milieu), waarbij ook interacties tussen deze variabelen zijn meegenomen. Het daarbij gehanteerde ijkbestand betreft de Mentality-metingen van 2011 en 2012, een representatief schriftelijk onderzoek dat jaarlijks wordt uitgevoerd onder ruim 1.200 Nederlanders tussen 15 en 80 jaar. Dit ijkbestand is wat betreft de sociodemografische gegevens gewogen naar de Gouden Standaard van het CBS.

Meer informatie

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:

Pieter Paul Verheggen
p.verheggen@motivaction.nl

of

Ahmed Ait Moha
a.aitmoha@motivaction.nl

MOTIVACTION

research and strategy

Postbus 15262

1001 MG AMSTERDAM

Marnixkade 109 F

1015 ZL AMSTERDAM

T +31 (0)20 589 83 83

T +31 (0)6 53843534

F +31 (0)20 589 83 00

W www.motivaction.nl